

(Nogmaals) het Fjordenpaard-arrest

De afschaffing van het onderscheid primaire
dekkingsbepaling/preventieve garantiebepaling:
praktische gevolgen

Wim Weterings

ACIS

1 november 2024

HR 16 februari 2024, ECLI:NL:HR:1164 - Fjordenpaarden

*“De Hoge Raad ziet aanleiding het eerder door hem zelf geïntroduceerde onderscheid tussen de **primaire dekkingssomschrijving** en de **preventieve garantievoorwaarde** niet langer te maken.”*

- ieder type polisbeding kan worden getoetst aan artikel 6:248 lid 2 BW.
- Ontbreken causaal **verband** tussen **niet-nakoming beding** en het **risico zoals dat zich heeft verwezenlijkt kan** (vanaf 16 februari 2024) bij ieder type polisbeding meebrengen dat verzekeraar geen beroep op beding.
- Bij die toetsing aan artikel 6:248 BW moet volgens de Hoge Raad een aantal **gezichtspunten** worden meegenomen.

2 typen polisbepalingen

Preventieve garantiebepaling

Bevat een voorwaarde waaronder de dekking vervalst, bijvoorbeeld indien in het beding omschreven verplichtingen niet zijn nageleefd

Vaak **specifiek** van aard

Vaak verplichting om **bepaalde** (preventieve) maatregelen te nemen

Standaard-arrest: HR 20 oktober 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA7915 (Biçak/Aegon)

Primaire dekkingsbepaling (primaire dekkingsomschrijving; pdo)

Stelt omvang van de dekking van de verzekering nader vast

Insluitingen en uitsluitingen.

Vaak **generiek/algemeen** van aard

Begrenzing van het risico in **algemene** zin

Standaard-arrest: HR 9 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV9435 (Valschermzweeftoestel)

HR 20 oktober 2000, NJ 2001, 120 (Biçak–Aegon)

'HORECA–RISICO Verzekeringnemer is verplicht het volgende na te komen:

1.(...)

*2.Er mag uitsluitend gebruik worden gemaakt van **metalen afvalemers en peukenverzamelaars**, voorzien van goed sluitende deksels of van vlamdovende afvalbakken. Als uitzondering hierop is het toegestaan alleen in de keuken en uitsluitend voor het verzamelen van etensresten gebruik te maken van kunststof afvalbakken.*

(...)

Het niet nakomen van bovengenoemde bepalingen heeft verlies van het recht op schadevergoeding tot gevolg.'

HR 20 oktober 2000, NJ 2001, 120 (Biçak-Aegon)

HR 20 oktober 2000, NJ 2001, 120 (Biçak-Aegon)

“Dienaangaande moet worden **vooropgesteld** dat, aangenomen dat de clausule geldig is overeengekomen, de verzekeraar daarop een **beroep kan doen** en **het recht op uitkering derhalve vervalt, indien de in de clausule omschreven verplichtingen niet zijn nagekomen.**”

“Dit neemt **evenwel** niet weg dat zich **gevallen** kunnen voordoen waarin een **beroep op de clausule in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar** moet worden geacht.

Daarbij kan worden gedacht aan het geval waarin **onvoldoende verband bestaat tussen het niet-naleven van de in de clausule omschreven verplichtingen en het risico zoals zich dit heeft verwezenlijkt** (vgl. HR 19 mei 1995, nr. 15 696, NJ 1995, 498).

Hiervan zal in een situatie als de onderhavige sprake kunnen zijn, indien de verzekerde stelt en zo nodig bewijst dat het niet-toepassen van de voorgeschreven voorzieningen **niet de oorzaak of de mede-oorzaak kan zijn geweest van de brand en evenmin ervan dat de brand zich heeft kunnen uitbreiden. (...).**”

HR 9 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV9435 - Valschermzweeftoestel

HR 9 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV9435 - Valschermzweeftoestel

Clausule 904:

'niet verzekerd is de aansprakelijkheid voor schade als gevolg van het gebruik van het zgn. liersysteem. Nadrukkelijk wordt overeengekomen dat deze bepaling niet van kracht is indien men vergunning heeft voor het gebruik van een liersysteem.'

HR 9 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV9435 - Valschermzweeftoestel

Rapport Koninklijke Nederlandse Vereniging voor de Luchtvaart (KNVvL)

*"dit heeft **geen directe negatieve rol** (...) gespeeld ten aanzien van het ongeval. Beiden hadden **ruime ervaring**, genoeg zelfs om de **ontbrekende bevoegdheden aan te vragen en te verkrijgen**."*

(...)

*"Kortom een **zeer ongelukkige** samenloop van omstandigheden."*

HR 9 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV9435 - Valschermzweeftoestel

"3.4.2 Het onderdeel neemt terecht tot uitgangspunt dat waar een verzekeraar *in de primaire omschrijving van de dekking bepaalde evenementen heeft uitgesloten*, een beroep op de primaire dekkingsoomschrijving *niet* met succes kan worden afgeweerd met de stelling dat een beroep van de verzekeraar daarop *naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar* is met als argument dat de redenen waarom de verzekeraar dit soort evenementen niet wil verzekeren zich in het concrete geval niet voordoen. *Met de dekkingsoomschrijving heeft de verzekeraar immers de grenzen omschreven waarbinnen hij bereid was dekking te verlenen, hetgeen hem vrijstond.*"

Polistechniek – formulering beding leidend

Preventieve garantievoorwaarde 172

Horeca-risico-verzekeringnemer is
Verplicht om het navolgende na te
komen:

Er mag uitsluitend gebruik worden
gemaakt van metalen afvallemmers en
peukenverzamelaars (...)

Het niet nakomen van bovengenoemde
bepalingen heeft het verlies van het recht
op schadevergoeding tot gevolg.

Primaire dekkingsomschrijving 172

Niet verzekerd is:

- de aansprakelijkheid voor schade
indien géén gebruik wordt gemaakt
van metalen afvallemmers en
peukenverzamelaars.

HR 16 februari 2024, ECLI:NL:HR:1164 – Fjordenpaarden

“L 656B Verhuur rijpaard(en)

*De aansprakelijkheid voor schade verband houdend met verhuur als rijpaard is **uitsluitend verzekerd, indien** wordt aangetoond dat*

- een en ander plaatsvond onder leiding van een terzake **gediplomeerd instructeur of instructrice**, dan wel een stagiaire van een in Nederland erkend opleidingsinstituut tot paardrij-instructeur*
- en de **huurder(s)** beschikte(n) over een **FNRS-diploma, een KNHS-lidmaatschapskaart of een ruiterbewijs** van de Stichting Recreatie Ruiter.”*

Prev. garantie of primaire dekking?

Hof Den Bosch 1 februari 2022, ECLI:NL:GHSHE2022:249

Preventieve garantie

Beroep verzekeraar naar maatstaven redelijkheid en billijkheid
onaanvaardbaar

Causaal verband ontbreekt

Hof Den Bosch 4 oktober 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:3331

Primaire dekkingsbepaling

Niet van belang of schade wel/niet zou zijn voorkomen met diploma's

Geen dekking

GHSHE:2022:3331: "5.19 (...) Het hof is ermee bekend dat in een andere zaak door een andere kamer van dit hof anders is beslist, op basis van de stellingen die de partijen in die zaak hebben ingenomen, maar dit rechtvaardigt in deze zaak geen ander oordeel."

Hoge Raad: geen onderscheid meer

*“3.2 In de rechtspraak van de Hoge Raad is een **onderscheid** gemaakt tussen bedingen die de **primaire omschrijving van de dekking** inhouden (de zogenoemde ‘primaire dekkingsomschrijving’) en bedingen die een **voorwaarde bevatten waaronder de dekking vervalt**, bijvoorbeeld indien in het beding omschreven verplichtingen niet zijn nageleefd (ook wel aangeduid als ‘preventieve garantievoorwaarden’).”*

*“Het onderscheid werd van belang geacht om de reden dat indien een beding (niet een voorwaarde bevat waaronder de dekking vervalt, maar) de **primaire omschrijving van de dekking** inhoudt, een beroep van de verzekeraar daarop ter weigering van dekking of uitkering **niet naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar kon zijn** op de **grond dat onvoldoende verband bestaat tussen het niet-voldaan zijn aan het beding en het risico zoals zich dit heeft verwezenlijkt.**”*

Geen kwalificatie vooraf

“3.3 De Hoge Raad ziet aanleiding **dit, in de praktijk niet steeds gemakkelijk te hanteren, onderscheid niet meer te maken**. Bij beantwoording van de vraag of een beroep op een beding in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, **behoeft bij verzekeringsovereenkomsten geen andere benadering te worden gevolgd dan bij andere overeenkomsten**.”

“Er is **geen reden** om bedingen die de verzekeraar inroept om uitkering geheel of ten dele te weigeren, **op voorhand te onderscheiden in bedingen** waarbij een beroep op de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid op de **hiervoor in 3.2 bedoelde grond** niet kan slagen en bedingen waarbij dat onder omstandigheden wel kan.”

De rechter hoeft dus niet, alvorens het beroep van de verzekerde op de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid te beoordelen, het beding te kwalificeren aan de hand van het hiervoor in 3.2 genoemde onderscheid.”

Gezichtspunten. Karakter beding toch relevant?

“3.4 Bij de beoordeling of een beroep op een beding in de verzekeringsvoorwaarden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is op de hiervoor in 3.2 bedoelde grond kunnen onder meer de volgende gezichtspunten van belang zijn:”

- *in hoeverre het beding het te verzekeren risico in algemene zin begrenst, bijvoorbeeld in temporele of geografische zin of door middel van een dekkinglimiet;*
- *in hoeverre het beding ertoe strekt dat de verzekerde maatregelen treft om de kans op schade te verkleinen of, indien schade optreedt, de omvang daarvan te beperken;*
- *in hoeverre het beding ziet op andere belangen dan het verkleinen van de kans op door de verzekerde te lijden schade of van de omvang daarvan, zoals het voorkomen van bewijsproblemen of debat ten aanzien van de vraag in hoeverre het hiervoor bedoelde verband ontbreekt.”*

Duidelijkheid en rechtszekerheid?

Gaan de gezichtspunten de duidelijkheid bieden waar de praktijk behoefte aan heeft?

Wel verbetering en meer open benadering, maar geen enorm verschil

Zelfde 6:248-BW toetsing bij prev garantie.

Nu wel ook - maar terughoudend(ere) - toetsing bij primaire dekkingsbepaling.

De gezichtspunten: alleen bij een ontbrekend causaal verband?

*“Bij de beoordeling of een beroep op een beding in de verzekeringsvoorwaarden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is **op de grond dat onvoldoende verband bestaat tussen het niet-voldaan zijn aan het beding en het risico zoals zich dit heeft verwezenlijkt**, kan – onder meer van belang zijn ...”*

Ontbreken CV niet steeds doorslaggevend

*“Indien het (...) genoemde **verband ontbreekt**, **is nog niet gegeven** is dat NN zich niet met succes op de Verhuurclausule kan beroepen” (r.o. 3.7)”*

Conclusie

Afschaffing onderscheid typen beding

Of verband bestaat tussen niet-nakoming van een beding en de ingetreden schade speelt vanaf nu dus bij ieder type beding

Maar of wel/geen beroep mag worden gedaan op beding bij afwezigheid CV hangt af van de gezichtspunten.

en daarbij lijkt type beding toch wel verschil te kunnen maken